

FM: Bezdarba pieaugums pagājušajā gadā bijis mērens

Publicēts: 24.02.2021.

Covid-19 krīzes ietekmē daudzām nozarēm apturot un sašaurinot darbību, bezdarba līmenis Latvijā 2020. gadā ir paaugstinājies līdz 8,1% un bijis par 1,8 procentpunktiem augstāks nekā pirms gada, liecina trešdien publiskotie Centrālās statistikas pārvaldes darbaspēka apsekojuma dati. Šāds bezdarba pieaugums Latvijā kopumā ir vērtējams kā mērens, gan salīdzinājumā ar vēsturiski augstākajiem bezdarba rādītājiem, gan kaimiņvalstu bezdarba līmeņiem.

Šādu darba tirgus situāciju līdz šim noteikusi gan visai veiksmīgā Covid-19 pirmā viļņa pārvarēšana, kas radīja būtiski mazākus zaudējumus ekonomikā nekā sākotnēji sagaidīts, gan nodarbinātības un dīkstāves atbalsta mehānismi, gan arī tas, ka atbalsts tieši bezdarbnieku pabalstu veidā Latvijā nav bijis tik apjomīgs, mudinot cilvēkus palikt darba tirgū. Pagājušajā gadā bezdarbs Latvijā pieauga tikai līdz līmenim, kādā tas bija 2017.-2018. gadā – laikā, kad ekonomikā bija vērojama visai strauja izaugsme, un tālu atpalika no bezdarba rādītājiem, kādi bija fiksēti 2008-2009. gada ekonomikas krīzes periodā, 2010. gadā bezdarba līmenim sasniedzot 19,5%. Pagājušajā gadā bezdarba līmenis Latvijā pēc vairāku gadu pārtraukuma arī bija zemāks nekā Lietuvā, kur tas pieauga līdz 8,5%, un vienlaikus samazinājās arī bezdarba līmeņa atšķirība ar Igauniju (6,8%), kur bezdarbs jau vēsturiski ir bijis daudz zemāks nekā Latvijā.

Vienlaikus ar šo nosacīti pozitīvo kopējo situāciju, Covid-19 krīze smagi skārusi atsevišķas nozares un strādājošo grupas, īpaši zemāk atalgotajās profesijās un darbiniekiem ar zemāku izglītības līmeni, jūtami palielinot nevienlīdzību darbspējas vecuma iedzīvotāju vidū, kur situācijas stabilizēšanai būtu nepieciešams īpaši mērķēts atbalsts tieši Covid-19 krīzes un ierobežojumu ietekmē darbu zaudējušajiem iedzīvotājiem.

Darbaspēka apsekojuma dati rāda, ka kopējais tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits Latvijā 2020. gadā ir samazinājies par 17 tūkstošiem jeb 1,9% un veidojis 893 tūkstošus. Kā liecina dati par aizņemtajām darba vietām, lielākais strādājošo skaita kritums bijis Covid-19 krīzes tieši skartajās nozarēs, tajā skaitā izmitināšanas un ēdināšanas nozarē aizņemto darba vietu skaits pagājušā gada trešā ceturksņa beigās bijis par 17% mazāks nekā pirms gada, tūrisma biroju pakalpojumos darba vietu skaits krities par 32%, ūdens transporta nozarē – par 47% un gaisa transporta nozarē – par 28%. Tajā pašā laikā darba vietu skaits veselības nozarē pieaudzis par 3,4% un izglītības nozarē – par 2,7%.

Līdzīgi neviendabīgu situāciju darba tirgū parāda reģistrētā bezdarba dati, kur skaitliski lielākais reģistrēto bezdarbnieku skaita pieaugums pērn bijis Rīgas reģionā, kamēr novados bezdarbnieku skaits un bezdarba līmenis palielinājās salīdzinoši nebūtiski. Tāpat bezdarba pieaugums vairāk skāris gados jaunākos iedzīvotājus un cilvēkus ar zemāku izglītības līmeni, ņemot vērā šo strādājošo grupu augstāko īpatsvaru krīzes tieši skartajās pakalpojumu nozarēs kā izmitināšana, ēdināšana, citi pakalpojumi. Latvijā kopā reģistrēto bezdarbnieku skaits 2020. gadā palielinājies par 11,8 tūkstošiem, tajā skaitā bezdarbnieku skaits Rīgas reģionā audzis par 7,7 tūkstošiem jeb 36,3%. Kamēr Latgalē, kur darba tirgus situācija vēl pirms krīzes bija daudz nelabvēlīgāka, bezdarbnieku skaits Covid-19 krīzes ietekmē palielinājies tikai par 1,3 tūkstošiem jeb 7,9%, bet pārējos reģionos bezdarbnieku skaita pieaugums nav pārsniedzis vienu tūkstoti.

Kopumā līdzīga situācija kā pagājušajā gadā darba tirgū veidojas arī šogad, kad uz laiku ir noteikti darbības ierobežojumi atsevišķām nozarēm un tajās strādājošie var saņemt dīkstāves pabalstus un algu subsīdijas. Līdzīgi kā pagājušajā gadā, tas ierobežo bezdarba pieaugumu un pēc to atcelšanas nozarēs ir sagaidāma strauja aktivitātes atjaunošanās. Tomēr kopējais ierobežojumu ilgums atsevišķām nozarēm pašlaik jau ir ilgāks nekā pagājušajā gadā un ierobežojumi arī tieši skar lielāku nozaru skaitu, tajā skaitā arī tirdzniecību, skaistumkopšanas pakalpojumus, un negatīvā ietekme uz nodarbinātību šoreiz var izrādīties augstāka, daļai dīkstāves pabalstu saņēmēju uzreiz neatgriežoties darba tirgū. Tāpat arī, ņemot vērā jau uzkrāto negatīvo ietekmi visas Covid-19 krīzes laikā bezdarba līmenis 2021. gadā kopumā var izrādīties nedaudz augstāks nekā 2020. gadā, lai gan

ekonomika kopumā būs uzrādījusi izaugsmi. Vienlaikus pasaules ekonomikas straujā atgūšanās pēc Covid-19 krīzes un augošais pieprasījums Latvijas apstrādes rūpniecības un būvniecības nozarēs ierobežos tālāku bezdarba pieaugumu, radot darba vietas tieši strauji augošajās ražošanas nozarēs.

Pēc Finanšu ministrijas februāra sākumā izstrādātajām makroekonomisko rādītāju prognozēm bezdarba līmenis šogad var veidot 8,3% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem, kamēr tautsaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju skaits būtu par 0,4% mazāks nekā 2020. gadā, bet 2022. gadā jau sagaidāms salīdzinoši straujš nodarbināto skaita pieaugums un bezdarba līmeņa kritums.

<https://www.fm.gov.lv/lv/jaunums/fm-bezdarba-pieaugums-pagajusaja-gada-bijis-merens>